

харчовій. Це, в свою чергу, забезпечить підвищення рівня розвинутих країн світу та соціально-економічне конкурентоспроможності національної економіки до зростання суспільства.

Література

1. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала и цикла конъюнктуры) : Пер. с нем. / Й. А. Шумпетер. – М. : Прогресс, 1982. – 453 с.
2. Покропивний С. Ф. Інноваційний менеджмент у ринковій системі господарювання / С. Ф. Покропивний // Економіка України. – 1995. - № 2. - С. 24-31.
3. Хучек М. Социально-экономическое содержание инновации на предприятии / М. Хучек // Вестник Московского университета. Серия экономика. – 1995. - № 1. – С. 62-71.
4. Санто Б. Инновации как средство экономического развития : пер. с венг. / Б. Санто. – М. : Прогресс, 1990. – 296 с.
5. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями : пер. с англ. / Б. Твисс. – М. : Экономика, 1989. – 271 с.
6. Харів П. С. Активізація інноваційної діяльності промислових підприємств регіону : [монографія] / П. С. Харів, О. М. Собко. – Тернопіль : Економічна думка, 2003. – 184 с.
7. Федоренко В. Г. Інноваційна і інвестиційна стратегія України / В. Г. Федоренко // Економіка та держава. – 2003. - № 8. – С. 16-27.
8. Кирич Н. Б. Інноваційна діяльність підприємств та організацій як метод стабілізації економіки регіонів України / Н. Б. Кирич, Б. М. Андрушко, О. Б. Погойдак // Вісник економічної науки України. – 2009. - № 1 (15). – С. 23-25.
9. Денисенко М. П. Стратегічна місія інноваційної діяльності та шляхи її активізації в Україні / М. П. Денисенко, Я. В. Риженко // Проблеми науки. – 2007. - № 6. – С. 10-16.
10. Тарасова О. В. Проблеми реалізації інноваційно-інвестиційної моделі розвитку України / О. В. Тарасова // Економіка харчової промисловості. – 2009. – № 1. – С. 14-17.
11. Тарасова О. В. Теоретико-методологічні основи інноваційної діяльності підприємств / О. В. Тарасова // Економіка харчової промисловості. – 2013. - № 1 (13). - С. 37-41.
12. Комеліна О. В. Напрямки вдосконалення фінансового механізму забезпечення інноваційної діяльності в Україні в сучасних умовах / О. В. Комеліна // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 17. – С. 21–28.
13. Федулова Л. І. Інноваційний розвиток промисловості України: тенденції та закономірності / Л. І. Федулова. // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 3. – С. 82–97.
14. Дейнеко Л. В. Проблеми наукового забезпечення розвитку харчової промисловості України / Л. В. Дейнеко, М. П. Сичевський // Проблеми оцінки економічного потенціалу підприємства та механізм використання його показників : матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф. – Суми : Вид-во Сум ДУ. – 2004. – С. 11–14.
15. Кудирко О. М. Сучасний стан інноваційної діяльності у підприємствах харчової промисловості України / О. М. Кудирко // Економіка АПК, 2004. – С. 103–104.
16. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України. – 2002. № 36. – 266 с.
17. Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність” від 1.12.1998 р. № 284-XIV // Економіка АПК, 1999. – № 2 – С. 66-68.

УДК 675.471.65:338.657-658.784:664

МАРКОВА Т.Д., асистент, ІЛУЦА А.Я., студ.
Одеська національна академія харчових технологій

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА І РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Досліджено основні підходи до визначення поняття «готова продукція», розкрито інформація про виробництво та реалізацію готової продукції, розглянуто і досліджено деякі аспекти обліку готової продукції та її реалізації на підприємствах харчової галузі.

Ключові слова: готова продукція, виробництво, реалізація, облік, харчова галузь

In this article approaches to the definition of «finished product», disclosed the production and sale of finished goods, discussed and studied some aspects of finished products and its implementation in the food industry.

Keywords: finished products, manufacturing, sales, accounting, food industry

Вступ. Складність управління економікою підприємств в умовах нестабільного економічного та екологічного середовища, в якому вони функціонують, потребує своєчасного обліку виробничо-господарської діяльності, особливо процесу виробництва та реалізації готової продукції, що являються основними економічними категоріями відповідно вимогам сучасності. Будь-яка продукція проходить декілька етапів, починаючи з виробництва та закінчуючи реалізацією її на ринку. Актуальність цієї статті обумовлюється тим, що випуск та реалізація готової продукції на промислових підприємствах є найбільш важливою ділянкою бухгалтерського обліку. Саме продукція, яку підприємство реалізує являється головним джерелом отримання прибутків, що є основною метою його діяльності.

Постановка завдання: Основними завданнями цієї роботи є визначення особливостей обліку виробництва та реалізації готової продукції на харчових підприємствах в сучасних умовах глобального економіко-екологічного середовища.

Результати. Актуальність і значимість розгляду проблеми обліку випуску, відвантаження і збуту готової продукції полягає в тому, що результатом діяльності будь-якого виробничого підприємства чи організації являється випуск готової продукції, виконання робіт чи надання послуг. В результаті вартість готової продукції, робіт, послуг переходить із сфери виробництва в сферу обігу.

Визначення поняття «готова продукція» досліджували вітчизняні вчені, такі як Н.М.Ткаченко, Ф.Ф. Бутинець, Н.П. Мешков, І.С. Глушков, Т.В. Федосова, І.А. Ламискін, В.Я. Кожин, Д.О. Жернова. Останній автор на базі аналізу та систематизації поняття «готова продукція» попередніх вчених, визначила, що готова продукція – це продукція, яка виготовлена за певними стандартами, з використанням необхідної сировини, має повністю завершену форму, яка пройшла всі норми контролю в середині підприємства, відповідає всім стандартам та нормам, яка пройшла перевірку в усіх відділах і відповідає всім стандартам. Повністю завершений продукт, який готовий до передачі на склад або до вибуття на сторону [1]. Якщо технічними умовами передбачено реалізацію продукції у присутності представника замовника, то вироби вважаються готовими після того, як вони прийняті представниками замовника й оформлені актом приймання. Готова продукція, що підлягає передачі замовнику, але не оформлена актом передачі та не передана на склад, враховуватиметься в складі незавершеного виробництва [2].

Основною задачею підприємств харчової промисловості є найбільш повне забезпечення попиту населення високоякісною продукцією. Темпи зростання обсягу виробленої продукції, підвищення її якості безпосередньо впливають на величину витрат, прибуток і рентабельність підприємства. Так, обсяг реалізованої продукції харчової галузі у 2010-2012 роках складає 18,2% у загальному підсумку обсягу реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) за видами економічної діяльності у 2010-2012 роках. Тобто, харчова галузь поступається тільки обсягу реалізованої електроенергії, газу, пари та кондиціонування повітря, яке займає найбільшу питому вагу – 24,5% [3].

Обсяг виробництва і реалізації продукції – це основні показники, які характеризують діяльність підприємства. Обсяг реалізації є дуже важливим для встановлення нормованих статей витрат.

За своїм економічним змістом обсяг реалізованої продукції характеризує кінцевий фінансовий результат роботи підприємства, виконання своїх обов'язків перед споживачами, ступінь участі у задоволенні потреб ринку.

Готова продукція – це матеріальний результат виробничої діяльності підприємства. Крім випуску речовинної продукції, підприємство може виконувати певні роботи для інших підприємств або надавати їм послуги. Наприклад, ремонтні роботи, перевезення вантажів своїм автотранспортом для інших підприємств. На відміну від речовинної продукції, під якою розуміється вираз «готова продукція», цей вид продукції називають «виконані роботи та послуги». Взаємозв'язок між виробництвом, залишками і реалізацією продукції відображений на рис. 1 [4].

Готова продукція на промисловому підприємстві проходить такі операції:

- випуск продукції з виробництва і здача її на склади;
- зберігання продукції на складах підприємства;
- відпуск продукції на місці однородним і відправка іногороднім покупцям;
- відпуск продукції для внутрішніх потреб основних цехів, для збуту продукції (наприклад, тара власного виробництва);
- реалізація продукції (одержання грошей від покупців за відпущену продукцію).

Вирішення завдань вдосконалення методики бухгалтерського обліку витрат на підприємствах харчової промисловості потребує постійного контролю та аналізу за використанням ресурсів. Тому для підвищення ефективності діяльності підприємства вели-

ке значення має вибір правильних управлінських рішень на основі організації збору, формування та оцінки інформації про витрати. Вирішення цієї проблеми дозволить вийти на новий рівень побудови та органі-

зації бухгалтерського обліку витрат, підвищить його аналітичність та ефективність в управлінні підприємством.

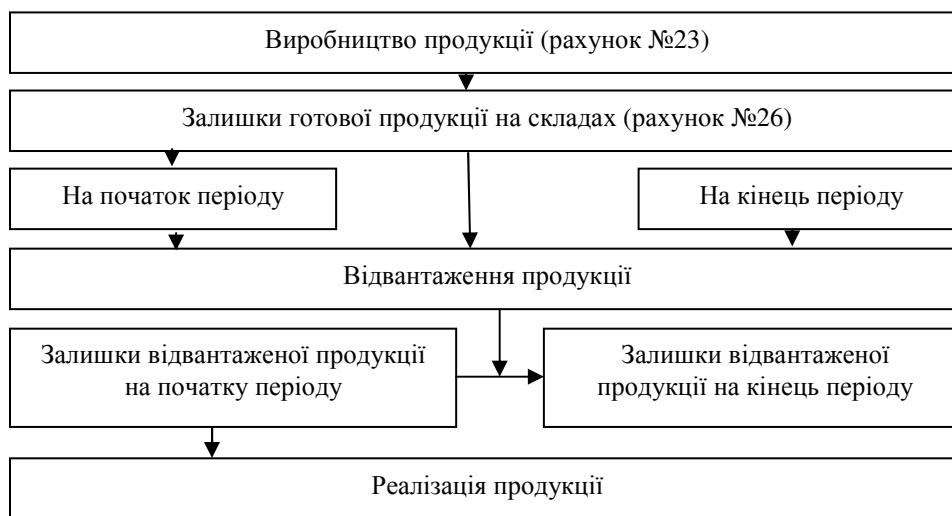

Рис. 1. Взаємозв'язок між виробництвом, залишками і реалізацією продукції

Проблемам розвитку та удосконалення обліку і контролю витрат присвячено велика кількість наукових праць відомих зарубіжних та вітчизняних вчених: Б.І. Валуєва, А.М. Герасимовича, З.В. Гуцайлюка, К. Друрі, М.В. Кужельного, Є.В. Мниха, В.Ф. Палія, В.К. Савчука, В.О. Шевчука.

До витрат, що підлягають розподілу, відносяться:

- 1) витрати на перевезення;
- 2) витрати на зберігання, пакування і передпродажну підготовку товарів;
- 3) проценти за кредит.

Дані всіх прибуткових і витратних документів в міру їх надходження записуються відповідальними особами до товарних звітів.

Для обліку готової продукції призначений рахунок 26 «Готова продукція»

Синтетичний облік наявності та руху готової продукції за фактичною виробничою собівартістю здійснюється на активному рахунку 26 «Готова продукція». Виконані та здані за актами замовників роботи за фактичною собівартістю описуються з рахунку 23 «Виробництво» на дебет рахунку 903 «Собівартість реалізованих робіт». При журнально-ордерній формі бухгалтерського обліку суму фактичної собівартості готової продукції, яка розрахована у журналі – ордері № 10, записують у журнал – ордер № 10/1. За спрощеною формою облік наявності та руху готової продукції ведеться у Відомості обліку виробничих запасів та готової продукції. Тут за кожним видом готової продукції відображається: залишок на поча-

ток місяця, прийом, видаток та залишок на кінець місяця.

У Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зазначено: «Інформація, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, систематизується на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом подвійного запису їх на взаємопов'язаних рахунках бухгалтерського обліку. ... Дані аналітичних рахунків повинні бути тотожні відповідним рахункам синтетичного обліку на перше число кожного місяця» [5]. В Інструкції про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку визначено, що вести аналітичний облік, тобто застосовувати чи не застосовувати в обліку рахунки третього і нижчих порядків, підприємство вирішує самостійно [6]. Причому підприємство може вводити нові субрахунки, зважаючи на потреби управління, контролю, аналізу і звітності з обов'язковим збереженням кодів субрахунків, передбачених «Планом рахунків» [7]. Таким чином, автор [8] пропонує для спрощення обліку готової продукції доцільне його ведення за видами готової продукції. Для цього слід використовувати субрахунки 261 «Основна продукція» та 262 «Супутня продукція», а також 263 «Побічна продукція».

Аналітичний облік відвантаження та реалізації продукції, а також розрахунків з покупцями ведеться у Відомості № 16 відвантаження, відпуску та реалізації продукції. Записи тут робляться у лінійному порядку, що дає змогу бачити, за яким розрахун-

ковим документом, яка сума повинна бути сплачена покупцем, а також робиться помітка про оплату. За даними відомості № 16 визначають фактичну виробничу собівартість відвантаженої готової продукції – за середнім відсотком її відхилення від вартості за прийнятими обліковими цінами. Аналітичний облік готової продукції на підприємствах ведеться за місцями її зберігання та окремими видами у натуральних, умовно-натуральних і вартісних показниках.

На складі в облікових регістрах готова продукція обліковується у кількісному вираженні.

Кількісний облік готової продукції за її видами та місцями зберігання може бути організований декількома способами:

1) в сортових картках складського обліку, при якому в бухгалтерії складають або обробляють групувальні відомості оприбуткування продукції за її видами в розрізі підрозділів-виробників та за місцями зберігання;

2) безкартковим способом, кожен день складають оборотні відомості обліку випуску продукції з виробництва і руху готових виробів у розрізі складів та інших місць зберігання. Залишки готових виробів періодично інвентаризуються.

У бухгалтерському обліку готова продукція повинна оцінюватись відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» за первісною вартістю [9]. Але оскільки вартість продукції може бути визначена лише після накопичення усіх витрат і калькулювання її фактичної собівартості, постає потреба в щоденному обліку наявності та руху готової продукції для визначення її вартісних характеристик. При визначенні первісної вартості продукції (робіт, послуг) керуються також П(С)БО 16 «Витрати» [10].

У картках або книгах складського обліку здійснюються записи про надходження і відпуск готової продукції та щоденно виводяться її залишки.

За дебетом рахунку № 26 відображається приход готової продукції власного виробництва за фактичною собівартістю. За кредитом – видаток, реалізація.

Готова продукція і товари можуть надходити на підприємство в результаті:

- роботи підрозділів основного і допоміжного виробництв, які виробляють готову продукцію;
- взаємодії із підприємствами – постачальниками при закупівлі товарів з метою їх подальшого перепродажу;
- оприбуткування лишків готової продукції і товарів за наслідками проведених інвентаризацій тощо.

Надходження і вибуття із складу готової продукції і товарів знаходить своє відображення у «Картках складського обліку матеріалів».

За результатами змін, які відбулися із готовою продукцією і товарами на складі на протязі місяця, до бухгалтерії підприємства подається «Звіт про рух матеріальних цінностей», за даними якого бухгалтером вносяться відповідні зміни до «Оборотної відомості по товарно-матеріальних рахунках».

Готова продукція обліковується на підприємствах за місцями її зберігання та окремими видами у встановлених одиницях виміру: натуральних; умовно-натуральних показниках.

Облік готової продукції повинен забезпечити контроль за виконанням завдань по випуску продукції згідно договірному асортименту на всіх стадіях її руху; зберіганням готової продукції за обсягом, асортиментом та якістю; своєчасною випискою документів на відвантаження; поданням розрахункових документів покупцям та контроль своєчасного здійснення платежів; використанням матеріальних і фінансових ресурсів за допомогою складання планових і фактичних калькуляцій собівартості продукції.

Випуск продукції з виробництва та передача її на склад оформлюється накладними, відомостями, приймально-здавальними документами, актами приймання, в яких вказується: дата, номер цеху та складу, найменування продукції, номенклатурний номер, одиниці виміру, кількість, ціна за одиницю. Вони виписуються в двох примірниках, перший призначений для здавальника, а другий залишається на складі. Кількість виробів, що оприбутковуються на склад, їх вага та обсяг вимірюються, підраховуються і зважуються при необхідності.

Висновки. Таким чином, до готової продукції належить та продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, укомплектування згідно з умовами договорів, відповідає стандартам, пройшла технічний контроль підприємства і здана на склад або замовнику. Продукція є результатом виробництва. Всі елементи виробничого процесу – сировина, матеріали, які перебувають на різних його стадіях – утворюють незавершене виробництво.

Заключним етапом кругообігу готової продукції підприємства є реалізація (продаж) виробленої продукції, яка здійснюється відповідно до договорів про поставку. Від їх виконання залежать кінцеві результати діяльності колективу – прибуток і його розподіл. Саме завдяки реалізації продукції у підприємства створюється можливість відновити цикл виробництва, використовуючи дохід від реалізації продукції для придбання нових виробничих запасів (предме-

тів праці), для оплати праці працівників, розрахунків з постачальниками, бюджетом по податках і інших

платежах, органами соціального і пенсійного страхування, банками по кредитах та ін.

Література

1. Жернова Д. О. Теоретичні аспекти аналізу та управління готовою продукцією / Д. О. Жернова // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції Актуальні проблеми сучасної науки – 2010. – Режим доступу до журн.: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67215.doc.htm.
2. Правда М. Облік виготовлення та собівартість готової продукції / М. Правда, О. Кремінський, В. Охтирська. – Режим доступу: <http://dtk.com.ua/debet/ukr/2001/25/25pr1.html>
3. Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) за видами економічної діяльності у 2010-2012 роках. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/pr/orp_rik/orp_rik_u.htm.
4. Цебрій М. М. Проблеми обліку готової продукції і її реалізації / М. М. Цебрій // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції Актуальні наукові досягнення – 2013 – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/19_AND_2013/Economics/7_141615.doc.htm
5. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.
6. Інструкція «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» від 30.11.99 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua>.
7. План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про його застосування / уклад. В. Кузнецов. – Х. : Фактор, 2009. – 192 с.
8. Яровенко Т. С. Удосконалення методології бухгалтерського обліку готової продукції / Т. С. Яровенко, А. І. Чернова – Режим доступу : <http://vestnikdnu.com.ua/archive/201372/yarovenko-chernova.html>
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.99 р. №246.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. №318.

УДК 338.34.055.2:661.722(477)

АНТОНЮК П.О., канд. екон. наук

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, м. Одеса

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІОЕТАНОЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Розглянуто можливості організації виробництва біоетанолу на спиртових і цукробурякових заводах шляхом використання існуючих потужностей, які не використовуються, та будівництва нових, що дає можливість задовольнити внутрішні потреби та поставки на експорт.

Ключові слова: біопаливо, біоетанол, цукрові, спиртові заводи, потужності, внутрішні потреби, паралельне виробництво

Possibilities of organization of bioethanol production are considered on spirit and sugar-beet plants by the use of existent powers that is not used, and building of new, that gives an opportunity to satisfy internal necessities and deliveries on an export.

Keywords: biopropellant, bioethanol, sugar and spirit plants, powers, internal necessities, parallel production

Вступ. Після декількох нафтових криз світове співтовариство розпочало активні пошуки альтернативних видів палива, в тому числі біопалив на основі відновлювальної сировини. Одним з таких видів являється біоетанол – етиловий спирт, що отримується на основі бродіння крохмало- і цукровмісної сировини – зерно, картопля, цукрова тростина, цукровий буряк, відходи харчової промисловості (меласа, сироп тощо). В більшості випадків використовується не чи-

стий біоетанол, а в суміші з бензином для підвищення його октанового числа і зменшення токсичності відпрацьованих газів. Винятком є Бразилія, на заправках якої продають як звичайний бензин з 20% вмістом етанолу, так і паливо повністю з біоетанолу. Світове виробництво біоетанолу в 2009 році склало 58,65 млн. т, або 6% від споживання бензину. Основними виробниками біоетанолу в світі є: США – 54,3%, Бразилія – 33,7%, країни ЄС – 5%, Китай – 2,8%, Канада